

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. V. Quales Sanctus discipulos habuerit, qui hos honis moribus non minus
quam litteris informarit, et quæ tunc in eo animi dotes ac virtutes
enituerint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A cancellarii titulum, utpote ad Chartæ, in generali diœcesis Remensis synodo solemniter corroboratæ ac confirmatæ valorem verosimiliter non requisitum, nomini suo adicere neglexerit.

sed anno tamen aut 1070 aut alio e sez seqq. evenit,

94 Verum, utut hæc quantum ad chartæ hic memoratæ, in cujus præterea clausula, num. præced. data, epacta, antiquis computistis usitata, cum anno non convenit, subscriptionem sese habeant, Bruno equidem, uti omnia ad institutum præsens modo adducta consideranti patebit, anno 1076 existit ecclesiæ Remensis cancellarius, annoque 1069 dignitatem hanc consecutus nondum fuerat, ut illa proinde indubie saltem vel anno, qui hunc proxime exceperit, vel altero e sez sequentibus condecoratus primum fuerit, Remensem interim cathedram, non Gervasio, sed Manasse jam occupante. Porro etsi Bruno aliquandiu, uti ex jam dictis pronum est colligere, ejusque successor Godefridus scholarchæ simul et cancellarii munia Remis obierint, non semper tamen, qui Remensis ecclesiæ scholarcham agebat, ejusdem etiam cancellarij erat, quandoquidem anno 1192, vacante cancellaria, Garnerius, ut Marlotus Historiæ metropolis Remensis tom. II, pag. 427 et seq. docet, scholarum magisterium obtinuerit, ut ex eo, quod Sanctus ex supra dictis diu ante annum 1070 scholarum præfectum præteritum egerit, cancellarium pariter, contra ac modo statuimus, jam tum egisse, argui non possit, contrarium licet sensisse videatur Mabillonius, utpote Marloti verbis, num. 91 huc transcriptis, quæ tamen non citat, consonans, sicque præfatione in alteram Sæculi vi Benedictini partem, num. 85 de Brunone scribens: In eadem (Remensi) ecclesia Gervasio tunc Pontifice, canonicus et scholarum magister... atque cancellarius factus est. Atque hæc sunt, quæ tum de ipso cancellarii munere, a Brunone Remis gesto, tum de tempore, quo huic primum is fuerit admotus, dicenda occurrunt.

cum jam diu ejusdem ecclesiæ canonicus fuisset.

95 Quod modo ad tempus, quo primum ecclesiæ Remensis canonicus fuerit adscriptus, pertinet, factum id esse, antequam Remenses scholas moderandas acceperit, ac proin diu etiam, antequam cancellarii munere functus fuerit, plerique censent scriptores recentiores; etsi autem nullo id queat antiquitatis testimonio confirmari, sat tamen verisimile apparet vel ex eo, quod tempus amplius, quo honorem illum consecutus Bruno sit, assignari non posse videatur. Ceterum sunt etiam, qui, Sanctum, Remis adhuc agentem, divini verbi existisse præconem, contendunt, innixi, ut opinor, partim sequenti, quem funebri ecclesiæ Andegavensis Titulus, inter recudendos 166, includit, versiculo:

Multos sermones faciebat per regiones.
Verum anne hic de Brunone, Remis adhuc versante, agatur, pro certo quis asserat? Recitato enim versiculo proxime alter hic ibidem subditur:

Urbem transivit Romam, Calabrosque petivit;
Surius autem binos illos versiculos, priori nonnihil immutato, absque interpunctione ita conjungit:

Multos sermones faciendo per regiones.
Urbem transivit Romam, Calabrosque petivit.
Ut sit, Brunonem, equidem Remis etiam subinde ad populum verba fecisse, a vero forte alienum non est, uti et eum plures ibidem, quam supra enumeratæ sint, scientias docuisse. Nec dubium reor, quin præterea ibi discipulis suis

sacras Paginas explanarit, quas sane, simulque linguas Græcam ac Hebraicam, ad earum intelligentiam plurimum conducentes, optime calluit, uti liquidum fiet ex iis, quæ de ejus in Psalmos ac S. Pauli Epistolas Commentariis disserenda occurrunt.

AUCTORE
C. B.

§ V. Quales Sanctus discipulos habuerit, qui hos bonis moribus non minus quam litteris informarit, et quæ tunc in eo animi dotes ac virtutes enituerint.

Ingentem sane eorum, quos Sanctus noster discipulos habuerit, litterasque (unde ejus in hisce tradendis industria mirifice eluxit) optato plane successu docuerit, multitudinem existisse, non obscure indicat funebri illius Titulus 151 sequentibus hisce, quibus partim constat, versiculis:
Splendor sermonis fuit et lux religionis.

E
Purimos
Sanctus discipulos habuit.
Aliquot ex his illustriores

Ejus religio scitur ubique satis.

Ejus doctrina sunt facti tot sapientes,

Quos mea mens nescit, et mea penna tacet.

Nec numero tantum multi S. Brunonis discipuli, verum etiam aliquot ex hisce tam virtute ac morum probitate, quam munitis ac dignitatibus, quibus postmodum decorati fuerunt, spectabiles existere. Nonnullos ex hisce illustriores, cum discipulorum probitas claritasque in magistrorum gloriam quodammodo etiam cedat, exempli loco recensere hic lubet. Omnium facile princeps est Otto seu Odo, nobili loco in Gallia natus, e Priore Cluniacensi episcopus Ostiensis ac tandem summus Pontifex, assumpto Urbani II nomine, anno 1088 creatus, tum Philippi Francorum regis et Bertræ pellicis excommunicatione, tum belli sacri in concilio Claromontano promotione celeberrimus; cujus præceptorem aliquando existisse Brunonem, docet quatuor primorum Cartusæ Priorum Chronicon, seu transcriptum ex hoc Sancti num. 7. elogium, resque proinde extra omnem controversiam esse debet, ut Ruinartius tom. III Operum posthuminum in Pontificis hujus Vita merito contendit. Accedit Robertus a Burgundia, regia Burgundiæ ducum stirpe satus, filius nempe Henrici a Burgundia, nepotis Roberti regis Franciæ, ad Lingonensem cathedram, ut Galliæ Christianæ auctæ scriptores tom. IV in episcopis Lingonensibus docent, anno circiter 1085 promotus, qui ipsemet in Titulo funebri, inter recudendos 59, quem Sancto nostro inscripsit, hujus sese discipulum fuisse, profertur.

F

97 Hisce adhuc addo Lambertum, Pullariensis ad Seguanam Ordinis S. Benedicti monasterii abbatem, Petrum canonicorum Regularium S. Joannis in Vineis prope Suessionas itidem abbatem, et Mainardum Comeriensis seu Cormaricensis in Turonensium territorio cœnobii, dum ad eum epistola encyclica, mortis S. Brunonis nuncia, fuit allata, Priorem ac deinde abbatem, qui omnes in Titulis funebribus, 43 nimirum,

hic recensentur, quos bonis etiam moribus, utpote omnes

AUCTORI
C. B.

rum, 79 et 176, quos Sancto consecrarunt, ejus se discipulos fuisse, pariter profitentur. Et hos quidem tres abbates, uti etiam Robertum, Lingonensem, episcopum, et Urbanum, summum Pontificem, Brunone non alibi quam Remis magistro usos esse, infra docebo, cum inquiram, an Sanctus post abdicatam anno circiter 1076 aut sequenti scholarum Remensium præfecturam, antequam in Cartusie eremum secederet, litteras Parisiis docuerit; omnes autem virtute, quod eos non tantum litteris, sed et bonis moribus a Brunone fuisse informatos, argumento est, illustres existisse, hic modo ostendo. Ac primo quidem quam id quantum ad Urbanum veritati consonet, satis superque monstrat celeberrimi hujus Pontificis Vita, a Ruinartio conscripta, Operumque scriptoris hujus ac Mabillonii posthumorum tomo tertio inserta; quod autem ad Robertum, Lingonensem episcopum, tresque recensitos abbates, Lambertum videlicet, Petrum et Mainardum, pertinet, Robertus, cum omnes optimi Pastoris in diocesi sua administranda partes implesset, longum hujus viginti quinque circiter annorum regimen piissimo obitu terminavit, uti liquet ex his, quæ de laudabili hoc antistite Gallie Christiane scriptores tom. IV, col. 566, memorie produnt.

virtute,

98 Lambertus, licet Pulvariensis sui monasterii abbas esset, se tamen hujus servum et procuratorem exiguum in Titulo funebri, inter recedendos 43, quo Sancto nostro parentavit, appellat; unde sane magna ejus humilitas elucet. Petrus, canonicorum Regularium S. Joannis in Vineis prope Suessionas abbas, his inter alia in Titulo Sancti funebri 79, ad Cartusie Calabrinæ eremitas directo, verbis utitur: Dilectis in Christo et Deo dignis Fratribus Calabriae, reverendis eremitis in monasterio sanctæ Dei Genitricis, semper Virginis Mariæ, Deo famulantibus, Petrus sancti Johannis Suessionensis canonicorum Regularium humilis abbas, totaque Fratrum cum eo degens et Deo serviens Congregatio bene incepisse, melius perseverare, feliciter consummare. Audito beato fine sancti Patris vestri et magistri mei Brunonis, a cujus ore sanæ doctrinæ fluente plerumque haurire contigit, etsi opere non complevi, de absentia vehementer tristamur; carnales evasisse angustias et requiem adeptum esse, et cum Deo vivere, prout conjecturam de mundicia et perfectione transactæ vitæ, nobis satis notæ, facere possumus, vehementius congaudemus. Ejus ergo memoriam, tum quia magister noster fuit, tum quia precibus ejus et vestris confidimus, tanto apud Deum efficacioribus, quanto sanctoribus hoc modo habituros promittimus triginta diebus Missas etc.

ut ostenditur.

99 Qua sane scribendi methodo summam animi modestiam humilitatemque manifestat vir hic, multiplice laude dignissimus, uti fas est colligere ex S. Gervasio Calendario, quod de eo apud Claudium d'Ormay Historie Suessionensis tom. II, lib. v, cap. 15, ad 21 Martii sic habet: Obiit Petrus abbas sancti Joannis, vir totius honestatis, Deo et mundo per omnia laudabilis et memorie celebris. Mainardus, Cormaricensis Prior ac dein abbas, in Titulo funebri, quem Sancto inscripsit, Cartusianis Calabrinis ita loquitur: Gavisus sum utique super tanti Viri (« Brunonis ») glorioso fine, sed quia intentio indefessa mihi inerat ad eum in brevi pergere,

eumque videre et audire, omnesque animi mei æstus in illum refundere et vobiscum sub ejus ducatu Sanctæ Trinitati obedire, ultra quam dicere possim, de inopinato transitu ejus conturbatus sum, nec retinere potui habenas ulro profluentium lacrymarum. Mainardus, inquam, ego in Cormariensi monasterio monachorum plurimorum nomine, non opere, Prior, Remorum civitatis oriundus fui, domini hujus Brunonis aliquot annis doctrinam audivi, Deoque volente, admodum profeci etc.

100 Quibus verbis profecto vehementissimam, qua tenebatur, S. Brunonem, si diutius hic in vivis fuisset superstes, adeundi ejusque vestigia sequendi animi propensionem commonstrat, nec dubitandum apparet, quin vir ille, qui voluntatem ad austerum sanctumque a Brunone, magistro olim suo, institutum vivendi genus inclinatum adeo habuit, virtutum exercitio animum sedulo excoluerit. Tales fuere S. Brunonis discipuli, quos proinde hic virtute ac morum probitate non minus, quam perituris mundi scientiis verosimillime informavit. Et ad hunc forte Sancti commendandum maxime in docendo modum alluserint in suo, qui inter recedendos locum 61 obtinet, funebri Titulo Remenses S. Dionysii monachi ita de Brunone canentes:

Quattuor ut fontes, ex una parte meantes,
Quos paradisi habet, mundi per regna
fluentes,

Exundant terras, sic hic, quos imbuat, ornat,
Implet et informat, inflammat, dirigit, ar-
mat,

Cudit et illustrat, et adhuc regit, excolit,
aptat.

Syderis instar erat cunctis, quos ipse doce-
bat.

101 Nec solis verbis, doctrinam simul et virtutem spirantibus, efficiebat Sanctus, ut tum hanc, tum illam avidè haurirent discipuli, verum etiam ad id eximia morum honestate, rarisque virtutibus, quæ tum in eo cluzere, non parum conferebat. Et morum quidem honestas, qua tum Bruno sese reddidit conspicuum, in Titulo funebri 66, qui ecclesie cathedralis S. Mariæ Laudunensis, in archidiocesi Remensi sita, est, ita celebratur:

Bruno, decus cleri, decus et prudentia
mundi,

Dum fuit in terris, florebat acumine mentis,
Dum fuit inter nos, florebat et documentis.

Integritas morum cumulum supplavit hono-
rum.

Huc etiam faciunt Tituli funebres 29 et 51, in quorum priori, qui sanctæ Crucis sanctique Faronis Meldensis est, sequentibus hisce versuculis Sanctus ornatur:

Cognitus iste fatis doctrina erat atque beatis
Moribus et vita Bruno sapiens eremita;
Principiis primis, summis fulgebatur et imis,
Post monachus factus.

In posteriori, ab ecclesia S. Mariæ Carnotensi scripto, istis condecoratur epithetis:

Justus, sincerus, morum gravitate severus.

102 Quod autem ad virtutes, quæ in eo tum emicere, pertinet, Cartusianus anonymus, qui librum IV Annalium Ordinis sui, hactenus non vulgatum penesque me exstantem, scripsit, hæc simulque insignes, quibus Sanctus tum effulsit, animi dotes e variis funebribus ejus Titulis ob oculos positurus, ita loquitur: Notari maxime possunt,

claros, verosimillime informavit,

idque non tantum verbis, sed etiam, morum honestatem

F.

cum doctrina eximia,

A possunt, quæ in Brunone eluxerunt, sapientia, facundia, gravitas a fastu aliena, morum suavitas et integritas, doctrina irreprehensibilis, vita denique exemplaris, ad cuius ideam probi quique efformari et suos componere mores non refugerent. Harum virtutum corollarium hic succincte perstringere libet ex ejusdem Titulis funebribus, non quidem earum, quæ in eo post conversionem abundantius et perfectius enituerent, sed virtutum tantummodo, quibus in seculo adhuc positus orbi irradiavit. *Hæc præfatus rem ipsam mox aggreditur. Verba ejus, Titulis funebribus, quos citat, numeros simul, quibus singuli inter edendos distinguuntur, apponens, huc transcribo. Sic habent* : Ejus (Brunonis nempe) sapientiam, doctrinam et vitam exemplarem commendat Titulus (112) sancti Petri Neocastrensis his paucis, sed succidis, versibus :

» Quo vixit pago, vivens permansit imago
» Veræ justitiæ, doctrinæ, Philosophiæ. »
105 Et in Titulo (51) ecclesiæ sanctæ Mariæ Carnotensis :

» Ecclesiæ murus Bruno fuit haud ruiturus,
» Nam bonus atque piæ mentis fuit, atque
» sophiæ
» Doctor erat verus etc. »

Et post in versiculis scholaribus (Titulo 52) eadem non solum prædicantur, sed et magnitudinis animi ejus testimonium perhibetur, cum ibidem dicitur :

» Flos erat hic Patrum, solamen, gloria fratrum,
» Veri sectator, divinæ legis amator,
» Semita justitiæ, fons hic et origo sophiæ,
» Lux, speculum mundi, rerum sublime cacumen,
» Labentem baculus, miserorum dulce levamen.
» Nec mens fracta malis, nec erat nimis alta
» secundis. »

His adstipulatur Titulus (150) sanctæ Mariæ Bajocensis ecclesiæ :

» Solamen Fratrum, sanctæ virtutis amator,
» Morum corrector justus, pia spes miserorum,
» Justitiæ rector, custos et ubique honorum ;
» Moribus ornatus ; vas et plenum pietatis,
» Fortiter armatus clypeo veræ probitatis. »

C 104 Sed nullus sapientiam ejus ita commendavit ac Lambertus abbas sancti Nicolai Andegavensis, qui in suo Titulo (151) sic loquitur :

..... « Brunonis sapientia tanta refulsit,
» Inter Francorum sydera solus ut hic
» Esset cunctorum flos, et fons philosophorum ;
» Flos speciosus erat, fonsque profundus
» erat.
» Ex hoc manavit sapientia tanta per orbem,
» Ut quos imbueret, philosophos faceret. »

Quanta fuerit ejus ingenii sublimitas, licet ex scriptis ab eo libris ante conversionem possit innoscere, attestantur etiam variarum ecclesiarum Tituli, inter quos sic habetur in Titulo (66) sanctæ Mariæ Laudunensis :

» Bruno, decus cleri, decus et prudentia
» mundi,
» Dum fuit in terris, florebat acumine mentis,
» Dum fuit inter nos, florebat et documentis. »

103 Et in Titulo (175) ecclesiæ beati Vincentii conventus Nioliensium vocatur incomparabilis Octobris Tomus III.

animi magnitudine,

sapientia, ingenii subtilitate,

facundiaque habens conjunctam,

philosophus, ubi et subditur : « Quis enim non » obstupesceret, imo ab intimis cordis non in- » gemiseret, cum tantum Virum, totius scientiæ et pene omnium clericorum lumen et fundamentum, naturæ concessisse audiret? » Quibus Naclerus (*in Chronographia vol. 2, Generat. 57*) conformia scribens, beatum Brunonem Philosophiæ atque Sacræ Paginæ Doctorem clarissimum, scholasticorumque Parisiis (*hiene unquam Bruno docuerit, infra inquiram*) Doctorem disertissimum appellavit. Ne autem arbitretur quis huic sancto Doctori linguam eruditam defuisse, qua sciret sustentare eum, qui lassus est, verbo; accipiat ex Titulo (64) sanctorum martyrum Timothei et Apollinaris, in quo sic legitur :

» Hujus Doctoris fuit hæc vis cordis et oris,
» Ut toto cunctos superaret in orbe magistros.

» Hic se tota dedit sapientia, totaque sedit
» Hujus in arcanis dives penetrabilibus hospes,
» Quod dico, novi, mecum quoque Francia
» novit,

» Et totus novit per climata quatuor orbis. »
E 106 Nec solum verbo, quod parvum fuisset, sed et exemplo alios docebat, ut ex quibusdam Titulis discimus : sic enim legitur in Titulo (120) ecclesiæ sancti Audomari :

» Exemplum miseris mortalibus esse solebas,
» Ut colerent Christum, quem semper, Bruno,
» colebas. »

Et in Titulo (124) sanctæ Mariæ Atrebatensis :

» Rectæ Bruno viæ dux et origo sophiæ
» Non aliter docuit, vivere quam studuit. »

Hactenus laudatus Carthusianus anonymus; licet autem in omnibus, quos laudat, Titulis funebribus ad virtutes rarasque animi dotes, quarum Sanctus tunc, cum adhuc docendi munus obiret necdumque sæculo nuncium misisset, specimina dederit, fortassis non alludatur, in plerisque tamen id fieri, dubium non est, quemadmodum consideranti patebit. Ut sit, Sanctum equidem tum, cum scholarum adhuc seu scholarum præfectum ac rectorem Remis ageret, variis virtutum exemplis, quibus, ut hæc pariter amplecterentur discipuli, partim effecerit, effulsisse, verosimillimum apparet.

F 107 Ita suadet tum eximia fortitudo, qua tunc improbis Manassis archiepiscopi moribus sese, contempta etiam dignitatum fortunarumque jactura, uti infra visuri sumus, opposuit, tum scripta anno 1076 aut seq. ad Gregorium VII summum Pontificem ab Hugone, Diensi episcopo Sedisque Apostolicæ legato, epistola, in qua, pluries infra adhuc memoranda, de altero Manasse, Remensis ecclesiæ præposito, simulque de Sancto nostro, qui tum scholarum Remensium præfectura sese non diu abdicarat, nondumque in eremum secesserat, hunc Hugo loquitur in modum : Manassem... amicum nostrum in Christo, qui in Claromontano concilio Remensis ecclesiæ male acquisitam præposituram in manu nostra dimisit, commendamus gratiæ Sanctitatis vestræ, sicut Catholicæ fidei sincerum defenso-rem, et dñum Brunonem, Remensis ecclesiæ IN OMNI HONESTATE magistrum. Digni enim sunt ambo a vobis et in his, quæ Dei sunt, vestra actoritate confirmari, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. Et ideo consultores profuturos causæ Dei et cooperatores in partibus Franciæ adhibeatis. *Ceterum idem Carthusianus anonymus proxime laudatus, fuisse a Sancto*

AUCTORE
C. B.

E
virtutum
exemplis

F
verosimillime
effecerit.

AUCTOR
C. B.

Sancto ante conversionem, seu antequam hic, perituris omnibus mundi rebus relictis, in eremum secederet, libros conscriptos, num. 104 indicat; verum, cum id non satis constet, resne ita, an secus habeat, tunc primum examinaturus sum, cum de vita, a Sancto in Calabriae eremo acta, binisque epistolis, certo ibidem ab eo scriptis, tractabo, ita uno eodemque loco de omnibus Operibus, quæ vel Sancti sunt, vel ei attribuuntur, sermonem instituturus.

§ VI. Nefandis Manassis archiepiscopi sui conatibus sese opponit: qui hac occasione multa passus sit, monachumque inducere proposuerit.

B
Sanctus Manassis, qui Gervasii archiepiscopi defuncti

Cum Gervasius, Remensis archiepiscopus, vir de ecclesia sua multis nominibus, ac præsertim, quod Remenses scholas, ante quidem celebres ac illustres, celebriores tamen illustrioresque Brunonis opera reddiderit, optime meritis, anno 1067 e vivis fuisset sublatus, vacantem hujus obitu archiepiscopalem cathedram simoniace obtinuit seu potius invasit Manasses, generis nobilitate, non virtutum ornatu clarus, qui in veteri codice Remensi manuscripto Manasses de Gournai, ut Gallia Christiana aucta scriptores tom. IX, col. 71 testantur, vocatus invenitur. Hic, etsi per ostium in ovile ovium non esset ingressus, ita tamen promotionis consecrationisque suæ, quæ anno 1069 evenit, initio se gessit, ut, si non in omnibus, in multis saltem veri pastoris munus impleret. Tunc enim Ecclesie jura magna animi propensione subinde propugnasse, beneficisque in monasteria exstitisse cognoscitur ex iis, quæ de eo tum Marlotus tom. II Historiæ Metropolis Remensis pag. 165 et octo sequentibus, tum Gallia Christiana aucta scriptores loco proxime cit. memoriae produunt. Nec tum etiam commisit simoniacus ille antistes, ut proborum omnium, etsi interim in nonnullos ex his fuerit iniquior, odia in sese concitaret. Imo contra sedulo curasse videtur, ut etiam de viris, qui et morum gravitate et virtute essent spectabiles, bene mereretur.

locum simoniace obtinuerat, mores improbos diutius non ferens.

109 Quam verum id sit, argumento est Sanctus noster, quem, uti ex supra dictis facile colliges, ad cancellarii ecclesie Remensis munus, quod Odalrici obitu vacabat, vel ipsemet promovit, vel ab ecclesie suæ canonicis promovendum salegit, sive interim id fecerit, quod multiplicem in Sancto scientiam morumque probitatem, præcipue ad munus illud digne obeundum requisitam, observasset, sive quod hoc modo Brunonis, viri celeberrimi, magnæque in urbe Remensi auctoritatis, amicitiam sibi conciliare unice desideraret, ne quando illum pravorum consiliorum, quæ jam tum forte animo agitata, adversarium experiretur. Et Sanctus quidem Manassæ, quamdiu id utcumque per gesta moresque hujus licuit, adhæsisse animo non omnino averso videtur, consiliisque suis, ut sat verosimile apparet, interim effecerit, ut profligatæ conscientie homo bona nonnulla præstiterit, et a malis, quæ meditaba-

tur, abstinuerit. Verum cum deterior indies Manasses evaderet, beneficia ecclesiastica venderet, sacram suppellectilem diriperet, multos injuste excommunicaret, clericorum, ecclesiarum ac abbatiarum bona occupare tentaret aut etiam reipsa occuparet, lupumque, ut verbo dicam, non pastorem ageret, adversarium ei omnino sese Sanctus noster præbuit, maxime forte, quod simoniaca hominis ad sedem Remensem promotio, quam hactenus ignorasset, jam tandem palam ei facta esset. Ast cum a Manasse, si diutius Remis, et adversans, substitisset, certissime non parum periclitaturus esset, verosimillime tum periculo sese subducendi causa, tum ne impiorum hominis gestorum, quæ impedire non poterat, testis esse cogeretur, Remos dignitatesque, quas ibidem obtinebat, una cum aliquot illustrioribus ecclesie Remensis clericis reliquit.

110 Hæc omnia fere Guibertus de Novigento in Vita sua lib. 1, cap. 11 vel expresse docet, vel saltem ex eo possunt colligi. Audi, qui ibidem disserat: Manasses quidam, inquit, post Gervasii famosissimi archiepiscopi decessum prædictæ urbis (Remensis nimirum) regimini simoniace se intrusit, vir quidem nobilis, sed nihil prorsus serenitatis, quæ prima ingenuitatem decet, habens. Tantos enim fastus ex illa novitate conceperat, ut regias peregrinarum gentium majestates, imo majestatum ferocitates imitari videretur. Ac paucis deinde, quæ huc non faciunt, interpositis, ita proseguitur: Is igitur (Manasses) cum milites summopere affectaret, clerum negligenter, dixisse aliquando refertur; « Bonus, ait, esset Remensis archiepiscopus, si non Missas inde cantari oporteret. » Hujus ergo mores prorsus improbos, et stupidissimos habitus cum omni honestus horreret, Bruno in ecclesiis Gallia tunc opinatissimus cum aliis quibusdam Remensium clericorum nobilibus infamis illius odio excessit ab urbe, Remensi nempe. Ita Guibertus. Et Sanctus quidem eo ipso tempore, quo, ut hic ait, ex odio, sive quo ipsemet, non tam in episcopum suum, quam in pessimos ejus mores ferebatur, sive quo ab hoc ipso pro hoste habebatur, urbem Remensem deseruit, magnorum studiorum regimen seu scholarum præfecturam, cancellariique munus verosimillime, ne dicam indubie, abdicavit, aut certe, si mavis, dignitatibus omnibus a Manasse spoliatus, amisit.

ex urbe Remensi, dignitatibus abdicatis,

E

F

111 Ast quo circiter anno et quibus comitantibus illustrioribus ecclesie Remensis clericis, ille Sancti ex urbe Remensi discessus evenit? Quo tunc sese primum contulit? Ut ad singula hæc quæ sita ex ordine respondeam, Bruno certe nec ante annum 1076, nec post annum, qui hunc proxime exceperit, Remis alio commigravit, ut proinde id vel anno 1076 vel sequenti indubie fecerit. Ac cum quidem Remis ante annum 1076 non excessisset, liquet ex charta, hoc ipso anno a Manasse Remis in abbatiæ S. Basoli favorem concessa supraque huc transcripta, quæ ita terminatur: Bruno cancellarius scripsit et subscripsit; post annum autem 1077 factum id non esse, patescit ex eo, quod anno illo in concilio Augustodunensi, imo verosimillime etiam in Claromontano, quod huic prævixit, Manassem, archiepiscopum Remensem, uti mox videbimus, simoniæ aliorumque criminum insinularit, idque verosimillime, antequam Manassæ adversans ex urbe Remensi excessisset, non fecerit, uti suadet tum ingens discrimen, cui alioquin apud exandescentem

anno 1076 aut sequenti